
BOEKBESPREKINGEN

¶ Jules Brabers, *Van pioniers tot professionals. De dienst humanistisch geestelijke verzorging bij de krijgsmacht (1964-2004)*. De Tijdstroom, Utrecht 2006, 149 pag. ISBN 905898 073 1, € 19,00.

¶ Gert van Klinken

Het hier besproken boek is verschenen bij het in 1997 opgerichte Humanistisch Archief, dat zich toelegt op archivering, documentatie en historisch onderzoek met betrekking tot het humanisme in Nederland vanaf 1850. Het is interessant om te zien dat het genre van emancipatieliteratuur bepaald niet beperkt blijft tot het christelijke volksdeel. De liefhebber ontdekt dat de eerste helft van deze humanistische onderzoekspublicatie een welbekend stramien uit de kerkgeschiedenis volgt: dat van bekroonde geloofsmoed.

De ‘pioniers’ uit de titel hebben het niet gemakkelijk gehad en willen dat weten. Jarenlang moet voor het principe van niet-confessionele geestelijke zorg strijd gevoerd worden tegen de scepsis van de legerleiding en de weinig welwillende besluitvorming in de politiek. Door vast te houden aan de eigen overtuiging en daar vrijmoedig blijk van te geven, wordt het recht op geestelijke verzorging op humanistische grondslag niettemin erkend, en worden in 1964 vijf raadslieden aangesteld bij de krijgsmacht. Het is het begin van de dienst Humanistisch Geestelijke Verzorging. Dat ruim tweeduizend dienstplichtigen eind 1961 aangegeven hadden prijs te stellen op humanistische geestelijke zorg, heeft aan dit resultaat in niet geringe mate bijgedragen. Zoals het in een goede emancipatiestudie behoort, is het einde goed. ‘Na jarenlange strijd om het bestaansrecht en uitbreiding van het aantal functieplaatsen heeft de dienst de laatste jaren de erkenning gekregen die ze verdient en is ze niet meer uit de krijgsmacht weg te denken’, aldus het persbericht bij verschijning van *Van pioniers tot professionals*.

Uit de tweede helft van het boek spreekt echter een heel andere toon. Het einde van de Koude Oorlog en de afschaffing van de dienstplicht in

1992-1996 luiden een nieuw tijdperk in. Het is zeker geen vreedzamer tijdperk dan het voorafgaande. De plaats van de dienstplichtigen wordt ingenomen door BOT's (beroeps onbepaalde tijd) en BBT's (beroeps bepaalde tijd), die worden ingezet tijdens gevaarlijke vredesmissies als die in Srebrenica (1995), Eritrea (2000-2001), Afghanistan (vanaf 2002) en Irak (2003-2005). Zeer opmerkelijk is dat de hoge eisen die hier gesteld worden aan de geestelijke verzorging, gepaard gaan met verzakelijking van het discours. Niet het uitdragen van een credo krijgt de prioriteit, maar een professionele en op eigentijdse psychologische inzichten gebaseerde hulpverlening. De in 1989 opgerichte Universiteit voor Humanistiek, die een opleiding tot geestelijk verzorger omvatte, speelt bij dit proces een belangrijke rol. Vooral dit tweede deel van dit boek weet de lezer te boeien, alleen al door de onverminderde actualiteit van het thema. Het zou daarnaast interessant zijn om na te gaan of de door Brabers geconstateerde verzakelijking zich eveneens heeft voorgedaan bij de confessionele geestelijke verzorging. –

¶ Theo Hetteema en Leo Mietus (red.), *Noblesse Oblige. Achtergrond en actualiteit van de theologie van J.H. Gunning jr.*, uitgeverij Ekklesia, Gorinchem 2005, 205 pag. ISBN 90 75569 40 8, € 16,90.

¶ C.M. van Driel

Dit boek, dat ik pas onlangs ter recensie in handen kreeg, heeft een eigenaardig typografisch manco: overal waar een ‘i’ hoort te staan, treft de lezer slechts een spatie aan. Wie daaruit mocht willen afleiden dat in deze bundel ook inhoudelijk de puntjes niet op de i staan, vergist zich echter. Deze bundel bevat gedegen bijdragen, merendeels bewerkte referaten van een symposium dat in februari 2005 werd belegd ter gelegenheid van Gunnings honderdste sterfdatum.

Gunnings biograaf A. de Lange schrijft over